
[2023-61 i 64-RE](#)

Causa 2023-61 i 64-RE

(Font Fornàs c/ Andorra Banc Agrícola Reig, SA i Mora Banc Grup, SA)

Números de registre: 392-2023 i 403-2023. Recursos d'empara

Aute de l'11 d'octubre del 2023

BOPA núm. 125, del 18 d'octubre del 2023

En nom del Poble Andorrà;

El Tribunal Constitucional;

Atès l'escrit presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 7 de setembre del 2023, per la representació processal de les Sres. Anna Isabel i Francesca Font Fornàs, mitjançant el qual interposa un recurs d'empara contra la sentència del 17 de juliol del 2023, així com contra la providència del 8 de març del mateix any, i, l'aute de l'11 de juliol també del mateix any, dictats per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia, per una presumpta vulneració dels principis de legalitat, de seguretat jurídica i de publicitat, així com per una vulneració dels drets a la jurisdicció, a un procés degut, a la defensa, a obtenir una decisió fonamentada en Dret, a un tribunal imparcial i a un judici de durada raonable, reconeguts a l'article 10 de la Constitució;

Atès l'escrit presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 15 de setembre del 2023, per la representació processal de les Sres. Anna Isabel i Francesca Font Fornàs, mitjançant el qual interposa un recurs d'empara contra la sentència del 17 de juliol del 2023, així com contra la providència del 14 de juliol del 2022, i, l'aute del 21 de novembre del mateix any, dictats per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia, per una presumpta vulneració dels principis de legalitat, de seguretat jurídica i de publicitat, així com per una presumpta vulneració dels drets a la jurisdicció, a un procés degut, a la defensa, a obtenir una decisió fonamentada en Dret, a un tribunal imparcial i a un judici de durada raonable, reconeguts a l'article 10 de la Constitució;

En ambdós casos demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari la vulneració dels principis i dels drets esmentats, que anul·li les resolucions impugnades, que retrotregui les actuacions tal com se sol·licita en els seus escrits de manera principal o subsidiària i que es declari el dret de les recurrents a ser indemnitzades pels perjudicis soferts. També demana, que el Tribunal declari la suspensió dels efectes de les resolucions impugnades en la seva decisió

d'admissió a tràmit;

Vista la Constitució, especialment els articles 3.2, 10, 41.2, 98 c) i 102;

Vista la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, especialment el títol IV, capítols primer i sisè;

Considerant que, d'acord amb l'article 34.3 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, es podrà decidir en qualsevol moment de la tramitació acumular varis assumptes en un de sol per raó d'identitat o semblança d'objecte, el Tribunal Constitucional acorda acumular els recursos d'empara 2023-61-RE i 2023-64-RE, atribuint la ponència al magistrat que li correspon el primer recurs pel torn rotatori establert;

Escollat l'informe del magistrat ponent, Sr. Jean-Yves Caullet;

1. Antecedents processals davant les jurisdiccions ordinàries

- Antecedents de la causa 2023-61-RE

1.1. El 22 de desembre del 2011, l'entitat bancària Andorra Banc Agrícola Reig, SA va formular una demanda en reclamació de quantitat contra les Sres. Anna Isabel i Francesca Font Fornàs.

1.2. El 15 de març del 2012, la representació processal de les defenents va contestar la demanda i va formular una demanda reconvençional en què sol·licitava, entre d'altres, que l'entitat bancària fos condemnada a restituir els imports derivats de l'adquisició per part dels seus difunts pares de les obligacions de l'Estat argentí, de tal forma que es recuperés completament el seu patrimoni.

1.3. En seguiment de diversos ajornaments consensuats entre les parts, el 2 de juny del 2016, es va obrir el judici de proves; el 29 de juny següent es va admetre la pràctica dels mitjans de prova considerats útils i pertinents per resoldre el litigi.

1.4. El 6 de maig del 2021, la Batllia va donar publicitat del procés i va citar les parts per tal que evacuessin el tràmit de conclusions com a molt tard el 27 de maig; les parts van acordar un ajornament fins al 22 de juliol del 2021.

1.5. El 25 de febrer del 2022, la Secció Civil 6 de la Batllia va dictar una sentència que acordava desestimar l'excepció de prescripció exercitada per la part demandant, així com les seves pretensions i estimar de forma íntegra la demanda reconvençional presentada per les germanes Font Fornàs, ja que apreciava l'existència d'un error-vici en el consentiment prestat pels Srs. Pere Font Salvadó i Dolores Fornàs Gastó en l'adquisició dels bons República Argentina, declarant la procedència de la restitució recíproca.

1.6. Ambdues parts van formular recurs d'apel·lació contra aquesta decisió, i, abans de dictar sentència, el 8 de març del 2023, la Sala Civil va trametre una providència a les parts en què concedia un termini de 8 dies hàbils per tal que es pronunciessin respecte de l'eventual caducitat de l'acció objecte d'aquest procediment.

1.7. La representació processal de les germanes Font Fornàs va presentar un recurs de reposició contra la providència esmentada, i, l'11 de juliol del 2023, la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia va dictar un aute mitjançant el qual desestimava aquest recurs.

1.8. El 17 de juliol del 2023, la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia va dictar una sentència que apreciava d'ofici l'excepció de caducitat de l'acció, i per tant, estimava el recurs d'apel·lació de l'entitat bancària i desestimava el recurs d'apel·lació de les germanes Font Fornàs, sense fer pronunciament de les costes causades en aquesta alçada.

1.9. El 7 de setembre del 2023, la representació processal de les Sres. Anna Isabel i Francesca Font Fornàs va interposar un recurs d'empara contra les resolucions que s'acaben de ressenyar dictades per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia, per una presumpta vulneració dels principis de legalitat, de seguretat jurídica i de publicitat, així com per la presumpta vulneració dels drets a la jurisdicció, a un procés degut, a la defensa, a obtenir una decisió fonamentada en Dret, a un tribunal imparcial i a un judici de durada raonable, reconeguts a l'article 10 de la Constitució.

- Antecedents de la causa 2023-64-RE

1.1. El 26 de setembre del 2011, les Sres. Anna Isabel i Francesca Font Fornàs van formular una demanda en reclamació de quantitat contra l'entitat bancària Mora Banc Grup, SA.

1.2. El 28 de novembre del 2011, l'entitat bancària va contestar la demanda i s'hi va oposar.

1.3. El 12 de març del 2012, l'entitat bancària va presentar un escrit intitulat "*complement a l'escrit de contesta i oposició a la demanda*" on aixecava unes excepcions peremptòries de prescripció.

1.4. El 27 de juny del 2012, la Secció Civil 1 de la Batllia va dictar un aute que decidia no admetre a tràmit aquest escrit; l'entitat bancària va formular un recurs d'apel·lació contra aquesta decisió, i la Batllia va suspendre el procediment fins al pronunciament de la Sala Civil, la qual el 9 d'octubre del 2012 va dictar un aute d'inadmissió a tràmit; el 12 d'octubre següent, la Batllia va aixecar la suspensió del procediment.

1.5. El 24 de maig del 2017, el perit cal·ligràfic jurisdiccionalment designat va presentar el seu peritatge sobre l'autenticitat de les signatures impugnades per les recurrents que estaven plasmades en un document concret aportat per l'entitat bancària.

1.6. El 23 de juliol del 2018, es va procedir al tancament del judici de proves.

1.7. El 19 de novembre del 2018, les parts van presentar les seves conclusions.

1.8. El 7 de juny del 2021, la Secció Civil 1 de la Batllia va dictar una sentència que acordava estimar substancialment la demanda presentada per les germanes Font Fornàs donant lloc a l'acció de nul·litat de les obligacions de l'Estat argentí i condemnar Mora Banc Grup, SA a reintegrar la inversió efectuada pel seu pare de la manera que precisava.

1.9. L'entitat bancària va formular un recurs d'apel·lació contra aquesta decisió, i, abans de dictar sentència, el 14 de juliol del 2022, la Sala Civil va trametre una providència a les parts en què concedia un termini de 8 dies hàbils per tal que es pronunciessin respecte de l'eventual caducitat de

l'acció objecte d'aquest procediment.

1.10. La representació processal de les germanes Font Fornàs va presentar un recurs de reposició contra la providència esmentada i, el 21 de novembre del 2022, la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia va dictar un aute mitjançant el qual desestimava aquest recurs.

1.11. El 17 de juliol del 2023, la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia va dictar una sentència que decidia aixecar d'ofici l'excepció de caducitat de l'acció, i per tant, estimar el recurs d'apel·lació de l'entitat bancària.

1.12. El 15 de setembre del 2023, la representació processal de les Sres. Anna Isabel i Francesca Font Fornàs va interposar un recurs d'empara contra les resolucions que s'acaben de ressenyar dictades per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia, per una presumpta vulneració dels principis de legalitat, de seguretat jurídica i de publicitat, així com per una presumpta vulneració dels drets a la jurisdicció, a un procés degut, a la defensa, a obtenir una decisió fonamentada en Dret, a un tribunal imparcial i a un judici de durada raonable, reconeguts a l'article 10 de la Constitució.

2. Argumentació jurídica

2.1. Argumentació de les recurrents

- Les recurrents impugnen la fonamentació jurídica de la decisió de la Sala Civil sobre la noció de caducitat de l'acció.
- Consideren que aquesta noció va ser introduïda per la Sala Civil en segona instància sense que hagués estat evocada, ni discutida en primera instància i que la decisió de la Sala Civil respecte d'aquesta qüestió es fonamenta en elements que han estat presentats com a fets, quan, segons el seu parer, només son interpretacions.
- Addueixen que la introducció d'un element nou en aquesta fase processal infringeix les disposicions del Codi de procediment civil.
- D'aquests motius se'n deriva la vulneració del seu dret a obtenir una decisió fonamentada en Dret, reconegut a l'article 10 de la Constitució.
- Pel que fa a la providència obrint un termini per pronunciar-se sobre la caducitat i l'aute posterior de desestimació del seu recurs de reposició, consideren, d'una banda, que el termini de 8 dies atorgat a les parts era massa breu per poder exercir el seu dret a la defensa, i, d'altra banda, que la providència, la qual ja indica la possibilitat d'una caducitat i indica la data en què la Sala Civil consideraria el seu inici, constitueix un prejudicament que posa en dubte la imparcialitat del tribunal i que vulnera també el seus drets garantits a l'article 10 de la Constitució.
- De manera més concreta (pel que fa a la causa 2023-64-RE) precisen que el fet que la Sala Civil prengui en compte la data de la proposta del canvi dels títols com a data de coneixement del risc de l'operació és una interpretació i no un fet establert.
- Segons el seu parer, destaquen la incoherència que existeix entre la referència a l'acceptació d'un intercanvi proposat com a inici per al còmput del termini de caducitat, quan en un altre procediment

similar, la Sala Civil va prendre en compte la data en què es va rebutjar la proposta d'un intercanvi de mateixa naturalesa.

- Per acabar, les recurrents al·leguen la vulneració del seu dret a un judici de durada raonable, atès que les causes es van originar a finals del 2011.

2.2. Argumentació de la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia

- Després de recordar l'origen dels litigis concrets de cada causa i, en particular, dels fets relatius a l'adquisició dels títols de l'Estat argentí que remunten als anys 1999-2000, així com les circumstàncies de la seva fallida (*default*) que van dur a una oferta a la baixa que es va denominar "*canje*", la Sala Civil examina la qüestió de la caducitat eventual de l'acció de les recurrents.

- En primer terme, exposa la seva jurisprudència per determinar que la caducitat és apreciable d'ofici.

- Seguidament, també cita la seva jurisprudència, per establir la diferència entre l'absència de consentiment que deriva en la nul·litat del contracte i el vici del consentiment, el qual pot tenir com a conseqüència l'anul·labilitat del contracte. I, conclou que en aquest cas, hi hauria un vici de consentiment i que el termini de caducitat és de 4 anys.

- Finalment, considera que l'inici del còmput d'aquest termini, d'acord amb la seva jurisprudència, és el moment en què la part té coneixement de l'element de risc del qual no disposava en el moment en què va subscriure el contracte inicial.

- Considera que l'oferta a la baixa efectuada en un cas, el 3 de juny del 2005 (causa 2023-61-RE), i en l'altre, el 28 de gener del 2005 (causa 2023-64-RE), és una informació efectiva del risc de les operacions financeres efectuades, i, per consegüent, els terminis de l'acció finalitzaven al cap de 4 anys comptats a partir de l'endemà de les dates esmentades.

- Per aquests motius, la Sala Civil conclou que les accions d'anul·labilitat de les recurrents es van exercitar quan ja es trobaven extingides.

3. Fonaments jurídics del Tribunal Constitucional

3.1. El Tribunal Constitucional no és ni una tercera instància, ni un tribunal suprem, ni un tribunal de cassació.

3.2. L'apreciació de les proves, la seva interpretació, així com la de la legislació aplicable corresponen, en principi, a les jurisdiccions ordinàries. Quan el dret a obtenir una decisió fonamentada en Dret es troba qüestionat (article 10 de la Constitució), l'únic objecte del recurs d'empara és el de verificar que les decisions judicials impugnades davant el Tribunal Constitucional estiguin motivades i es fonamentin en un raonament jurídic que no sigui il·lògic, ni absurd.

3.3. En aquest cas, l'argument de les recurrents d'acord amb el qual la noció de caducitat va ser introduïda per la Sala Civil en el decurs de la segona instància no pot prosperar, ja que es tracta d'una noció d'ordre públic i no de la pretensió d'una part.

3.4. L'apreciació sobre la data de l'inici del termini de la caducitat es fonamenta de manera efectiva en un fet establert, és a dir, la proposta de l'intercanvi dels títols efectuada al titular, respectivament el 28 de gener i el 3 de juny del 2005, i la interpretació d'aquest fet com el moment en què es dona a conèixer a l'inversor el risc de les seves inversions, no es pot considerar ni il·lògica, ni absurda.

3.5. La Sala Civil precisa de manera detallada la seva jurisprudència relativa al termini de la caducitat en matèria de vici del consentiment per donar suport a la seva decisió; i aquest termini s'estableix en 4 anys, motiu pel qual conclou que les accions de les recurrents iniciades a finals del 2011 estan extingides.

3.6. Aquest raonament està fonamentat en Dret tenint en compte la jurisprudència en la matèria i no pot ser considerat ni absurd, ni arbitrari, ni il·lògic.

3.7. No es pot considerar que l'argumentació de les recurrents sobre aquesta qüestió doni contingut constitucional al seu recurs.

3.8. Sobre el termini de 8 dies atorgat a les parts per la providència de la Sala Civil, cal declarar que la seva brevetat no pot ser considerada com a un impediment per al dret a la defensa, ja que es tractava d'una qüestió simple en el marc d'una causa perfectament coneguda per les parts.

3.9. Pel que fa al fet de plantejar la qüestió de l'existència d'una possible caducitat a les parts, aquest Tribunal considera que es tracta d'una precaució suplementària per a la seva deguda informació i tractant-se d'una qüestió d'ordre públic no pot posar en dubte la imparcialitat dels membres de la Sala Civil.

3.10. Pel que fa a la vulneració del dret a un procés de durada raonable, cal recordar la jurisprudència del Tribunal Constitucional en la matèria i examinar de manera concreta tant la complexitat de les actuacions, com l'activitat de la justícia, com l'actitud processal de les parts.

En aquest cas, la complexitat de les causes -a la qual les recurrents fan referència per impugnar la brevetat del termini de 8 dies anteriorment esmentat-, així com els intercanvis entre les parts, (en el cas de la causa 2023-61-RE les múltiples demandes d'ajornaments) i les diverses accions justifiquen la durada d'ambdós procediments. Tampoc es constata períodes d'inactivitat judicial. Per consegüent, aquesta al·legació no pot prosperar.

3.11. Per tant, aquest recurs acumulat està mancat de contingut constitucional i ha de ser declarat inadmissible a tràmit.

Per tot això que s'ha exposat,

El Tribunal Constitucional del Principat d'Andorra,

Decideix:

1. Acordar l'acumulació dels recursos d'empara 2023-61-RE i 2023-64-RE, presentats per la representació processal de les Sres. Anna Isabel i Francesca Font Fornàs.

2. No admetre a tràmit el recurs d'empara acumulat 2023-61 i 64-RE interposat per la representació processal de les recurrents contra les resolucions ressenyades en l'encapçalament dictades per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia.

3. Notificar aquest aute a la representació processal de les recurrents, al president de la Batllia, al president del Tribunal Superior de Justícia i al Ministeri Fiscal.

4. Publicar aquest aute, d'acord amb allò que disposa l'article 5 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, al *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra*.

Acordat a Andorra la Vella, l'11 d'octubre del 2023.

Jean-Yves Caillet
President

Joan Manel Abril Campoy
Vicepresident

Dominique Rousseau
Magistrat

Josep-D. Guàrdia Canela
Magistrat